

onderling overleg weg voorbereiden voor voortvarende verwezenlijking van zodanige hervormingen.'

Het voorstel, rijkelijk vaag (aan hoeveel 'leidende persoonlijkheden' dacht Welter en hoe moesten zij benoemd worden?), werd door van Starckenborgh onberaden geacht. Dit was ook het oordeel van Levelt die, van Starckenborgh terzake adviserend¹, er o.m. op wees dat juist Welter in februari in een aan de Tweede Kamer gericht stuk de in de petitie-Soetardjo bepleite rijksconferentie 'een afgedane zaak' had genoemd. 'De proclamatie zal, zo voorzie ik het', schreef Levelt, 'worden geïnterpreteerd als een politieke concessie van de eerste orde' — maar een concessie welke, aangezien de Indonesische nationalistische actie voerden voor een *dominion*-status, dezen toch weer niet zou bevredigen; men behoefde, meende Levelt, op het ogenblik niet méér te doen dan het rapport afwachten van de 'kleine commissie van bekwame mannen' die de in Indië levende staatkundige wensen zou inventariseren.

De Raad van Nederlands-Indië onderschreef Levelts afwijzend advies² en begin november seinde van Starckenborgh aan Welter zijn oordeel over diens denkbeeld:

'Ik met Indoraad instem oordeel Levelt: denkbeeld thans inopportuun . . . Latere ontwikkeling³ na afloop ook van werkzaamheden krachtens regeringsverklaring van 23 augustus ingestelde commissie kan echter wenselijk maken denkbeeld opnieuw beschouwen in licht alsdan geldende omstandigheden.'⁴

Een commissie? Dit was het eerste dat Welter vernam omtrent de 'kleine commissie van bekwame mannen' van welker instelling op 23 augustus mededeling was gedaan aan de Volksraad! Hij was danig in zijn wiek geschoten, meende dat van Starckenborgh hem telegrafisch om goedkeuring had dienen te vragen alvorens er iets aan de Volksraad gezegd werd, en zond van Starckenborgh eind november een boos telegram — deze seinde vier weken later terug dat hij in de omstandigheden van augustus niet anders had kunnen handelen dan hij had gedaan; dat lichtte hij evenwel niet toe en zijn verweer was dan ook niet sterk. De conclusie ligt voor de hand dat de gouverneur-generaal er geen behoefte aan had gehad, de inzichten van de Londense regering te vernemen.

¹ Tekst van het advies d.d. 17 sept. 1940: a.v., p. 551-64. ² Tekst van het advies d.d. 17 okt. 1940: a.v., p. 565-66. ³ In de tekst staat 'afwikkeling'. ⁴ Telegram, 7 nov. 1940, van van Starckenborgh aan Welter, in a.v., p. 567.